

# LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS

## Informatīvais biļetens Nr. 21 (2018.g.)

### LSA VALDĒ

#### VALDES PĀRSKATS PAR LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS DARBU 2017. GADĀ

Kopš iepriekšējās pilnsapulces ir pagājis gads. Šajā laikā noturētas 4 valdes sēdes, kurās izskatīti aktuālie Asociācijas (biedrības) darba jautājumi. Tradicionāli, ka vairāki valdes locekļi bija aktīvi, it īpaši Edmunds Vaskis, Anita Švarckopfa, Juris Krūmiņš, Aija Žīgure, Jānis Lapiņš, Ģirts Brīģis, Jānis Misiņš. Īpašs paldies par ļoti lielu organizatorisku atbalstu Mārtiņam Libertam, Gunai Graudiņai, Salvim Staģim, Pēterim Veģim un Uldim Aināram.

Uz pilnsapulci atkal ir sagatavots biļetens, kura izveidē īpaši nopelni ir Edmundam Vaskim un Salvim Staģim.

Ir izstrādāta un regulāri papildināta, kā arī izveidota angļiskā versija LSA mājas lapai, kuras izveidē īpaši lielu darbu regulāri iegulda Mārtiņš Liberts un citi kolēģi no CSP.

Tradicionāli, gan valdes sēdēs, gan arī visā Asociācijas darbībā zināma vērība tika veltīta, lai turpinātos tematiskie lasījumi par aktuāliem statistikas teorētiskajiem un prakses jautājumiem. Aktīva sadarbība tika turpināta ar doktorantūras skolu. Par tematiskajiem lasījumiem informācija nosūtīta gan Centrālās statistikas pārvaldes darbiniekiem, gan Latvijas augstskolu mācībspēkiem, doktorantiem un citiem studentiem. Īpaši interesants bija CSP pārstāvju Pētera Veģa un Annas Klušas lasījums par gatavošanos 2021.gada tautas skaitīšanai. Lasījuma materiāli tiek ievietoti LSA mājas lapā, par to informēti LSA biedri, augstskolu docētāji un doktoranti, tos izmanto valsts pārvaldes institūciju darbinieku mācībās "Datu analīze", ir saņemtas daudzas pateicības par šiem vērtīgajiem materiāliem.

LSA biedri ir uzsākuši statistikas un demogrāfijas šķirķļu gatavošanu Latvijas Nacionālajai enciklopēdijai (Inese Bula, Juris Krūmiņš, Pēteris Zvidriņš, Jānis Misiņš u.c.)

Ir noslēdzies jauno censoņu (studentu, jauno zinātnieku un praktiķu) zinātnisko darbu konkurss. LSA gada sanāksmē notiks uzvarētāja apbalvošana.

Latvijas Statistiķu asociāciju ir atkārtoti atbalstījis sponsors (privātpersona), kas ziedojumu atvēlējis jauno statistiķu atbalstam. Līdzekļi tiek un tiks izmantoti jauno censoņu zinātnisko darbu konkursa uzvarētāju balvām (apstiprināts konkursa nolikumā), kas vērstas uz tālāko jauno cilvēku profesionālo izaugsmi statistikas zināšanu un izmantošanas iemaņu jomā. Diemžēl, šajā gadā mūžībā aizgāja mūsu asociācijas labvēlis Aivars Lorencs, Latvijas Republikas *Atzinības krusta virsnieks*.

Daudzi Latvijas Statistiķu asociācijas biedri turpināja darbu pie zinātnisko publikāciju sagatavošanas un publicēšanas gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. Notiek laba sadarbība ar Lietuvas un Igaunijas statistiķiem, kur nozīmīgākā ir zinātnisko publikāciju iespējas un kolēģu darba aktualitāšu apzināšana. Turpināta arī ilggadējā sadarbība ar Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Vācijas, Lielbritānijas, Krievijas, Ungārijas, Baltkrievijas statistiķiem. Latvijas Statistiķu asociācija ir uzņemta Eiropas Nacionālo statistikas biedrību federācijā (*The Federation of National Statistical Societies – FeNStatS*). Turpinās labā sadarbība ar Amerikas Statistiķu

asociāciju, kā arī Augsta līmeņa kursu statistikā (*European Courses in Advanced Statistics – ECAS*) organizatoriem.

Starptautisko zinātnisko konferenču organizēšana Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē notiek sadarbībā ar LSA, pagājušajā gadā tika organizētas kārtējās LU zinātniskās konferences sekcijas, vairākās sekcijās piedalījās vairāki asociācijas biedri.

2017. gada 15.-16. maijā Slimību profilakses un kontroles centrā tika organizēts ikgadējais Ziemeļvalstu – Baltijas valstu reģionālais nāves cēloņu statistikai veltīts seminārs, kurā no LSA biedriem kā organizatori un dalībnieki ar prezentācijām piedalījās Jānis Misiņš un S. Karlsone. Semināra galvenais mērķis ir nodrošināt vienotu, salīdzināmu nāves cēloņu kodēšanu un datu kvalitātes uzlabošanu.

Valdes sēdēs apspriesti jautājumi par efektīvāku asociācijas biedru darba organizēšanu. Viens no tiem ir ikgadējo LSA biedru naudu pārskaitīšana uz asociācijas kontu, kas jau norit ļoti veiksmīgi. Tāpat valdes sēdēs tika apspriests jautājums par LSA mājas lapas pilnveidošanu.

Jaunāka gadagājuma biedru iesaistīšana Asociācijas darbā joprojām ir aktuāls uzdevums. Tomēr ir mums arī vairāki jauni asociācijas biedri: Artis Luguzis, Jurijs Ņikišins, Eva Šauriņa, Renārs Erts, Ilze Repša.

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) Asociācijas valdes locekles Aijas Žigures vadībā pārskata periodā turpināja pildīt savus galvenos uzdevumus – nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus un labāko pieredzi šajā jomā. Aija Žigure regulāri tiek aicināta vadīt dažādas starptautiskās diskusijas par statistiku un uzstāties nozīmīgos starptautiskos forumos.

Kopš tika pieņemts Statistikas likums, izveidota Statistikas padome, CSP ir izpildījusi visus Valsts statistiskās informācijas programmā 2017. gadam paredzētos darbus, sadarbībā ar *Eurostat* sekmīgi darbojas CSP izveidotais Eiropas statistisko datu lietotāju atbalsta centrs Latvijā, par ko notikuši arī vairāki LSA lasījumi. Aija Žigure vada Latvijas Statistikas padomes darbu, visu padomes izskatīto jautājumu prezentācijas ir pieejamas CSP mājas lapā, tās plaši izmanto mācību darbā.

Vairāki LSA valdes locekļi aktīvi darbojušies dažādu rīcībpolitikas dokumentu izstrādāšanā un pilnveidošanā, kur izmantoti viņu pētījumu rezultāti – Jānis Vucāns (Latvijas Republikas Saeimā), Pēteris Zvidriņš (Ministru Kabineta Demogrāfijas lietu padomē), Jānis Misiņš.

2017. gadā pētniecisko darbu aktīvi turpināja LSA asociācijas biedri. Juris Krūmiņš vada Valsts pētījumu programmas projektu, kurā iesaistīti izpildītāji no dažādām institūcijām un vairāki LSA biedri – Ģirts Briģis, Pēteris Zvidriņš un citi, Biruta Sloka vada viena VPP projekta apakšprojektu. Jānis Misiņš piedalās Eiropas Komisijas iniciatīvā attiecībā uz kolorektālo vēzi (European Commission Initiative on Colorectal Cancer (ECICC), kā mērķis ir uzlabot un harmonizēt kolorektālā vēža skrīningu Eiropā, un Vienotā rīcībā par veselības informāciju (Joint Action on Health Information towards a sustainable EU health information system that supports country knowledge, health research and policymaking). Ir patīess prieks, ka plaši pazīstami arī ārpus valsts robežām Aija Žigure bija uzaicināta nolasīt referātu Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Statistikas komisijas sesijas atklāšanas ietvaros Ģenerālās asamblējas zālē Ņujorkā (<https://unstats.un.org/unsd/statcom/70th-anniversary/> ;

<http://www.csb.gov.lv/notikumi/aija-zigure-nujorka-teic-apsveikuma-runu-ano-statistikas-komisijas-70-gadadiena-46430.html>), kas ir patiesi liela atzinība Aijas Žigures un Centrālās statistikas pārvaldes darbam. Aija Žigure ir radusi iespēju piedalīties Latvijas Universitātes ikgadējās zinātniskās konferences Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes sekcijas līdzvadīšanā (Aija Žigure kopā ar Birutu Sloku vadīja sekciju *Vadības zinību un uzņēmējdarbības attīstības dažādi aspekti*), un ir nolasījusi interesantu un plašas diskusijas un daudzus jautājumus veicinošu referātu, informācija ir pieejama konferences mājas lapā

<https://www.bvef.lu.lv/konferences-un-seminari/lu-konferences/lu-76-starptautiska-zinatniska-konference/different-aspects-of-entrepreneurship-and-management/>.

Ventspils Augstskolas, Latvijas Lauksaimniecības universitātes pētnieku kolektīvi ir turpinājis darbu pie uzņēmējdarbības vides kompleksas vērtēšanas problēmām Latvijā reģionālā aspektā, aktuāliem izglītības jautājumiem.

Vairākas ar statistiku saistītas tēmas izpilda arī RTU, LLU un RSU mācībspēki. Viņi ir bijuši ļoti veiksmīgi starptautiskās atpazīstamības veiksmīgā realizācijā.

Turpinās LSA biedru līdzdalība starptautiskajā sadarbībā. Tāpat kā iepriekšējos gados īpaši aktīvi bija Jānis Lapiņš (darbojas Starptautiskajā Statistikas institūtā – *International Statistics Institute*). Pēteris Zvidriņš, Mārtiņš Liberts, Pēteris Veģis, Aija Žigure u.c.. Juris Krūmiņš uzsācis darbu kā uzraudzības padomes loceklis Maksa Planka asociācijas finansētam projektam “On the Edge of Societies: Emerging Challenges for Social Policies and Future Demands for Social innovation. The Experience of the Baltic Sea States” (2017.-2021.g.), 2018.g. februārī Erasmus+ mācībspēku mobilitātes vizītes ietvaros nolasījis četras lekcijas Upsalas Universitātē (Zviedrijā). LSA biedrs Mārtiņš Liberts kā oficiālais Latvijas pārstāvis darbojas Starptautiskajā Apsekojumu Statistiķu asociācijā. Valdes loceklis Juris Krūmiņš ir Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas viceprezidents, LU BVEF domes priekšsēdētājs, VPP projekta vadītājs, LU profesors, LU Demogrāfijas doktora studiju programmas direktors. Jānis Misiņš darbojas projekta *Euro-Peristat* zinātniskajā komisijā, EK organizētā Veselības informācijas ekspertu darba grupā (*Expert Group on Health Information*) un OECD organizētā Veselības datu nacionālo korespondentu darba grupā (*Health Data National Correspondents*). 2017. gada maijā Latvijas Universitātes (LU) Fizikas un matemātikas fakultātes (FMF) Dome apstiprināja LU FMF Matemātikas nodaļas Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas Nolikumu. 2017. gada 6. decembrī Dome lēma par laboratorijas vadītāju apstiprināt Matemātikas nodaļas asociēto profesoru Jāni Valeini. Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas galvenais mērķis ir veikt pētījumus un sniegt konsultācijas teorētiskās un pielietojamās statistikas jomās. Informāciju sadarbībai ar Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratoriju meklējiet mājaslapā <https://statistics.lu.lv/>. S. Karlsons aktīvi piedalās NOMESCO organizētā Ziemeļu-Baltijas valstu nāves cēloņu statistikai veltītajā darba grupā, veicot nāves cēloņu piemēru kodēšanu, šādi nodrošinot vienotu principu izstrādi un starptautiski salīdzināmu datu iegūšanu. Biruta Sloka piedalās Eiropas Statistikas biroja Konsultatīvās padomes (ESAC) darbā.

Studenti ar statistiku saistītos studiju kursus apgūst arī visu Latvijas augstskolu sociālo zinātņu bakalaura, maģistra un doktora studiju programmās. Lielākai daļai studentu noslēguma darbos (bakalaura darbos, kvalifikācijas darbos, maģistra darbos un disertācijās) tiek izmantotas statistiskās metodes un statistikas datu bāzes un šo darbu izstrādes laikā notiek studentu intensīvas konsultācijas arī pie Asociācijas biedriem un CSP Informācijas centrā. Jau vairākkārt par aktualitātēm statistiskās informācijas ieguvē informējis CSP Informācijas departamenta direktors Uldis Ainārs.

Ir pabeigts darbs pie Statistikas terminoloģijas, publikācija ir sagatavošanā un drīz būs pieejama.

Statistikas kursi ir obligāti augstskolu studiju programmās. Tāpēc daži Asociācijas biedri strādā pie mācību līdzekļu sagatavošanas, tomēr pēdējos gados mācību grāmatas nav izdotas. Toties samērā prāvs ir zinātnisko publikāciju skaits, kas pieejamas arī prestižās zinātnisko publikāciju datu bāzēs.

Pēdējā gada laikā notiek padziļināts darbs pie statistikas mācīšanas datu analīzei valsts pārvaldes institūciju darbiniekiem, mācības notiek divos līmeņos.

Biruta Sloka  
2018.gada 21.marts

## OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ

## AIJA ŽĪGURE ŅUJORKĀ TEIC APSVEIKUMA RUNU ANO STATISTIKAS KOMISIJAS 70. GADADIENĀ



Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) priekšniece Aija Žigure Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Statistikas komisijas sesijas atklāšanas ietvaros 2017. gada 7. martā teica uzrunu Ņujorkā, Ģenerālās asamblejas zālē. A. Žigure, kā viena no nedaudziem ilggadējiem nacionālo statistikas iestāžu vadītājiem, saņēma uzaicinājumu teikt apsveikuma runu par godu ANO Statistikas komisijas 70. gadadienai.

Apsveikuma uzrunā Aija Žigure uzsvēra šī pagodinājuma nozīmīgumu: “Man ir liels gods Jūs uzrunāt ANO Statistikas komisijas 70. gadadienā. Mans darba mūžs ir saistīts ar statistikas nozares attīstību, un iespēju būt šajā tribīnē vērtēju kā augstu novērtējumu.”

Savā apsveikuma uzrunā Žigure akcentēja ANO Statistikas komisijas nozīmīgo lomu valstu statistikas institūciju attīstībā un norādīja: “Dati un informācija ir mūsu sabiedrības ikdienas vērtība. Statistikas loma šo vērtību attīstībā ir ļoti svarīga, jo īpaši šajā laikmetā, kurā sastopamies ar tādām ekonomiskām un sociālām parādībām kā globalizācija, sociālā nevienlīdzība, nabadzība, klimata problēmas, iedzīvotāju skaita un sastāva izmaiņas un citas.”

Žigure savā uzrunā vērsa uzmanību uz ANO darba tvērumu, kurš ir daudz plašāks nekā citām starptautiskajām organizācijām, kā arī uzsvēra: “Latvijas statistikas sistēmas attīstībā ANO augsta līmeņa eksperti nodrošinājuši svarīgu profesionālo atbalstu. Mūsu speciālisti mācījās no viņiem. Tā bija nenovērtējama investīcija, jo zināšanas neapšaubāmi ir bagātība.”

No 2017. gada 7. līdz 10. martam Ņujorkā notika ANO Statistikas komisijas 48. sesija, kurā Latviju pārstāvēja CSP priekšniece Aija Žigure. ANO Statistikas komisijas sesijā piedalījās ANO dalībvalstu statistikas iestāžu vadītāji – ap 700 dalībnieku no visas pasaules. Turklāt 2015. gadā Latvija tajā ievēlēja biedra statusā ar pilnvaru termiņu līdz 2019. gadam. Šīs sesijas laikā A. Žigure pilda arī ziņotāja pienākumus, sniedzot priekšlikumus komisijas sesijas secinājumu sagatavošanai pirms to izplatīšanas delegācijām. Sesijas noslēgumā A. Žigure prezentēja secinājumu projektu.



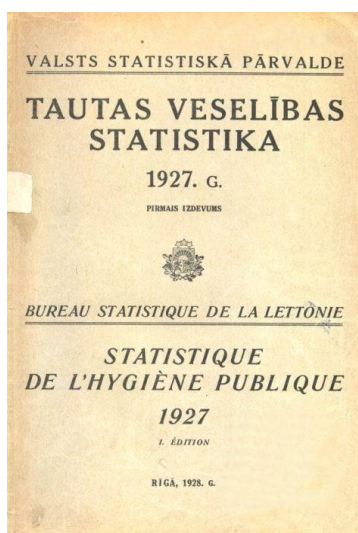


## Dr. RUTAS KRIEVKALNAS PIEMIŅAI, LATVIJAS 100. GADU JUBILEJĀ, PAR VESELĪBAS STATISTIKAS NOZARES IZVEIDOŠANOS UN ATTĪSTĪBU LATVIJĀ

Statistikas pirmsākumi, šī jēdziena izpratnē, ir attiecināmi uz 18.gadsimta vidu. Kopumā Latvijas statistikas vēsturi var iedalīt trīs periodos: 1.Latvijas pirmās neatkarības gadi (1919. – 1940.gads), 2.Latvijas okupācijas un atrašanās PSRS sastāvā (1940. – 1990.gads) un 3.Latvija pēc neatkarības atjaunošanas.

Drīz pēc Latvijas Republikas proklamēšanas, 1919.gada 1.septembrī Ministru kabinets nodibināja Valsts statistisko pārvaldi, kuras ilggadējs direktors bija Mārgers Skujenieks. Valsts statistiskās pārvalde bija pakļauta tieši Ministru kabinetam ar mērķi, lai statistika būtu objektīva, un to neizmantotu kāda resora politiski saimnieciskajiem mērķiem. Statistikas attīstība bija cieši saistīta ar Latvijas Universitāti, jo statistikas kursu pasniegšana tika uzsākta uzreiz pēc tās izveidošanas.

1927.gada aprīlī Valsts statistiskā pārvalde izveidoja veselības statistikas nozari, lai vāktu, apstrādātu un publicētu ziņas par iedzīvotāju veselības stāvokli (vispārīgo slimību kustību, slimību speciālu pētīšanu, dažu iedzīvotāju grupu fizisko attīstību) un medicīniskās palīdzības organizācijas un veselības aizsardzības līdzekļiem (medicīniskās palīdzības statistiku, veselības aizsardzības statistiku, izdevumiem medicīniskai palīdzībai un veselības aizsardzībai).



Pieaugot pieprasījumam pēc statistikas datiem par tautas veselību, vairākos starptautiskos kongresos tika izteikta atziņa par statistikas centralizācijas nepieciešamību. Pieprasījuma ietekmē 1. Latvijas-Igaunijas statistikas konferencē tika panākta vienošanās par statistikas nozares centralizāciju. 1928.gada aprīlī Valsts statistiskā pārvalde noorganizēja veselības statistikas nozari, paredzot, ka tās uzdevumi tiks veikti ciešā sadarbībā ar Veselības departamentu un veselības aprūpes iestādēm. Kā patstāvīgs konsultants Veselības statistikas nozarē darbojās Dr. A. Vanags, kurš piedalījās nozares metožu izstrādāšanā un veica apkopotās informācijas pārbaudi no medicīnas zinātnes viedokļa.

Statistikas nozīmīgums tika atzīts arī padomju varas gados. Par to liecina fakts, ka līdz ar Latvijas Valsts universitātes darbības atsākšanos 1944.gadā, tajā tika izveidota statistikas katedra, bet PSRS Centrālās statistikas pārvaldes Zinātniskās pētniecības institūta Latvijas nodaļa tika nodibināta 1964.gadā.

Republikas Medicīnas statistikas birojs tika izveidots Latvijas PSR Ministru padomes 1968.gada lēmuma rezultātā, un uzsāka darbu 1969.gada janvārī. Dr. Ruta Krievkalna Medicīnas statistikas biroja galvenās ārstes amatā strādāja no 1972.gada līdz 1995.gadam. Medicīnas statistikas biroja darbības laikā tika uzsākta sadarbība ar Pasaules Veselības organizāciju veselības statistikas informācijas jomā.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, par veselības statistiku atbildīgās iestādes ar noteiktu regularitāti mainījās. 1995.gada 23.augusta LR Ministru kabineta rīkojums Nr.480 „Par bezpeļņas organizāciju valsts uzņēmumu „Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs” noteica, ka ar 1995.gada 1.oktobri ir jāreorganizē Labklājības ministrijas pakļautībā esošās valsts iestādes Medicīnas statistikas birojs un P. Stradiņa Valsts klīniskās slimnīcas Medicīnas informātikas centrs, izveidojot bezpeļņas organizāciju valsts uzņēmumu „Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs”. Līdz 1998.gadam Centru turpināja vadīt Dr. Ruta Krievkalna.

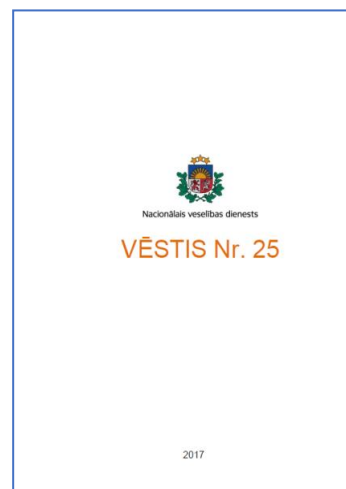
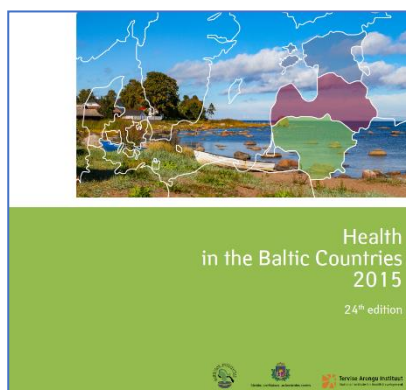
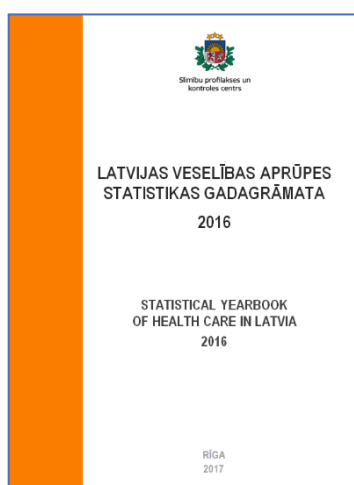
Savukārt ar 1999.gada 25.februāra Labklājības ministrijas rīkojumu Nr.45 „Par bezpeļņas valsts akciju sabiedrību „Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju aģentūra””, Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnoloģiju centrs 1999.gada 1.aprīlī tika pārveidots par bezpeļņas valsts akciju sabiedrību „Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju aģentūra” (1999.gada jūlijs – 2009.gada 31.septembris).

Saskaņā ar 2009.gada 29.jūlija Ministru kabineta rīkojumu Nr.509 „Par Veselības ministrijas padotībā esošo valsts pārvaldes iestāžu reorganizāciju”, Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju aģentūra beidza pastāvēt, veselības statistikas funkcijas nododot jaunizveidotajam Veselības ekonomikas centram (2009.gada 1.oktobris – 2011.gada 31.oktobris).

Lai nodrošinātu valsts pārvaldes institucionālās sistēmas pilnveidošanu un darbības efektivitāti, atbilstoši 2011.gada 7.septembra Ministru kabineta rīkojumam Nr.436 „Par Veselības norēķinu centra un Veselības ekonomikas centra reorganizāciju”, ar 2011.gada 1.novembri tika izveidots Nacionālais veselības dienests, kas pārņēma ar veselības statistikas nodrošināšanu saistītās funkcijas. Bet jau pēc pāris mēnešiem, ar 2012.gada 21.februāra Ministru kabineta rīkojumu Nr.101 “Par Slimību profilakses un kontroles centra izveidošanu un Veselības ministrijas un Zemkopības ministrijas padotībā esošo valsts pārvaldes iestāžu reorganizāciju” tika noteikts, ar 2012.gada 1.aprīli nodot Slimību profilakses un kontroles centram Nacionālā veselības dienesta uzdevumu iegūt, apkopot, apstrādāt un analizēt sabiedrības veselības un veselības aprūpes statistikas informāciju.

Kopš 2012.gada 1.aprīļa ar veselības statistiku saistītu uzdevumu risināšana galvenokārt ir deleģēta Slimību profilakses un kontroles centram (atbilstoši 2012.gada 3.aprīļa Ministru kabineta noteikumiem Nr.241 “Slimību profilakses un kontroles centra nolikums”).

Bez tam, veicot iestādei noteiktās pamatfunkcijas, arī Nacionālais veselības dienests (atbilstoši 2011.gada 1.novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.850 “Nacionālā veselības dienesta nolikums”) apkopo informāciju par valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu daļu un kompensējamo zāļu patēriņa statistiku, bet Zāļu valsts aģentūra (atbilstoši 2012.gada 31.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.537 “Zāļu valsts aģentūras nolikums”) apkopo informāciju par zāļu patēriņu.



Veselības statistikas jomā ir izveidojusies cieša sadarbība ar Pasaules Veselības organizāciju, Eiropas Savienības Statistikas biroju (EUROSTAT) un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (OECD), spējot nodrošināt lielāko daļu pieprasītās informācijas.



Minēto Latvijas un starptautisko institūciju mājas lapās publiski pieejami ir svarīgākie izdevumi par iedzīvotāju veselību un veselības aprūpi, kā arī biežāk pieprasītā informācija.

#### **Slimību profilakses un kontroles centra izdevumi:**

“Latvijas veselības aprūpes statistikas gadagrāmata” <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/statistika/latvijas-veselibas-aprupes-sta1>

“DPS - Latvijas veselības un veselības aprūpes rādītāju datu bāze” <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/datu-bazes/dps>

“Health in the Baltic Countries” (Baltijas valstu kopizdevums) <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/statistika/health-in-the-baltic-countries>

“Nordic/Baltic Health Statistics” (NOMESCO, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu kopizdevums)  
<http://sic.hi.lt/html/en/nom.htm>

Veselību ietekmējošo paradumu pētījumi <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/petijumi-un-zinojumi/veselibu-ietekmejoso-paradumu-/>

Sabiedrības veselības datu analīze <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/petijumi-un-zinojumi/sabiedribas>

Ziņojumi par atkarību slimībām <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/petijumi-un-zinojumi/atkaribu-slimibas/zinojumi2>

Pētījumi par atkarību slimībām <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/petijumi-un-zinojumi/atkaribu-slimibas/petijumi>

Psihiskā veselība <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/petijumi-un-zinojumi/psihiska-veseliba1>

Infekcijas slimības <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/infekcijas-slimibas/epidemiologijas-bileteni1>

#### **Nacionālā veselības dienesta izdevumi:**

Informatīvs izdevums „Vēstis” <http://vmnvd.gov.lv/lv/publikacijas/vestis>

“Kompensējamo zāļu patēriņa statistika” <http://vmnvd.gov.lv/lv/kompensejamie-medikamenti/statistika>

**Zāļu valsts aģentūras izdevumi:**

“Zāļu patēriņa statistika” <https://www.zva.gov.lv/?id=99&sa=99&top=5>

“Baltic Statistics on Medicines” <https://www.zva.gov.lv/?id=665&sa=665&top=5>

**Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) izdevumi:**

“Health at a Glance” <http://www.oecd.org/health/health-systems/health-at-a-glance-19991312.htm>

“Health at a Glance: Europe” <http://www.oecd.org/health/health-at-a-glance-europe-23056088.htm>

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) datubāzes <http://stats.oecd.org/>

**Pasaules Veselības organizācijas izdevumi:**

“Health Systems in Transition; Latvia: Health system review” <http://www.euro.who.int/en/about-us/partners/observatory/publications/health-system-reviews-hits/full-list-of-country-hits/latvia-hit-2012>

Pasaules Veselības organizācijas datubāzes <http://www.euro.who.int/en/data-and-evidence/databases/european-health-for-all-family-of-databases-hfa-db>

Eiropas Savienības Statistikas biroja – EUROSTAT datubāzes: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

**Rakstā izmantota informācija no sekojošiem avotiem:**

Valsts statistiskā pārvalde, Rīgā, 1928.gads, „Tautas veselības statistika 1927.gads”, Pirmais izdevums.

Pēteris Zvidriņš, akadēmiķis, Latvijas Statistiķu asociācijas prezidents, „Latvijas Vēstnesis”; „Par statistiku Latvijā gadsimta amplitūdā”, Laidiens: 30.11.2000., Nr. 432/434 (2343/2345) <https://www.vestnesis.lv/ta/id/13186>

Olģerts Krastiņš, LZA akadēmiķis, „Latvijas Vēstnesis”, „Par Latvijas statistikas astoņdesmit gadiem”, Laidiens: 01.04.1999., Nr.104/105 (1564/1565), <https://www.vestnesis.lv/ta/id/23337>

Ruta Krievkalna, „Latvijas medicīnas statistika pārmaiņu posmos” (51.-53.), LR Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Statistiķu asociācija, „Latvijas statistikas 80 gadi” Jubilejas rakstu krājums, Rīga 1999.

“Slimību profilakses un kontroles centra” mājas lapa: <https://www.spkc.gov.lv/lv/>

“Nacionālā veselības dienesta” mājas lapa: <http://www.vmnvd.gov.lv/>

“Zāļu valsts aģentūras” mājas lapa: <https://www.zva.gov.lv/>

Tiesību aktu vietne Likumi.lv: <https://likumi.lv/>

“Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)” mājas lapa: <http://www.oecd.org/>

“Pasaules Veselības organizācijas” mājas lapa: <http://www.euro.who.int/en/home>

“Eiropas Savienības Statistikas biroja – EUROSTAT” mājas lapa: <http://ec.europa.eu/eurostat>

*Rakstu sagatavoja J. Misiņš*



## LATVIJAS MĀJSAIMNIECĪBU FINANŠU UN PATĒRIŅA APTAUJA

Ar Latvijas iestāšanos eirozonā Latvija uzsāka dalību Eiropas Centrālās Bankas organizētajā Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujā. Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptauja ir harmonizēts pētījums, ko reizi trīs gados veic visas eirozonas valstis. Pirmo reizi aptauju 2010. – 2011. gadā veica 15 eirozonas valstis, tika aptaujātas vairāk nekā 62 tūkstoši mājsaimniecību. Otrajā aptaujas vilnī 2013. – 2014. gadā jau piedalījās visas 18 eirozonas valstis, kā arī divas eirozonā neietilpstošās Eiropas Savienības valstis – Polija un Ungārija, kopā ievācot datus no vairāk nekā 84 tūkstošiem mājsaimniecību (t.sk. 1202 Latvijas mājsaimniecībām). Harmonizēts pētījums nozīmē to, ka lielākā daļa no aptaujas jautājumiem ir vieni un tie paši visu valstu aptaujās. Tas nozīmē, ka, no vienas puses, izmantojot aptaujas datus, katra valsts spēj iegūt rezultātus par situāciju savas valsts mājsaimniecību sektorā un, no otras puses, analizējot visu valstu apkopotus datus, iespējams iegūt rezultātus, kas raksturo situāciju mājsaimniecību sektorā visā eirozonā, kā arī salīdzināt mājsaimniecību situāciju dažādo eirozonas dalībvalstu starpā.

Aptaujas laikā mājsaimniecībai tiek uzdoti jautājumi par mājsaimniecības galveno mājokli, mājsaimniecībai piederošiem nekustamajiem īpašumiem, kredītiem, kam par ķīlu izmantots galvenais mājoklis vai cits īpašums, mājsaimniecības uzņēmējdarbību, kredītu pieejamību, finanšu ieguldījumiem, t.sk., ieguldījumiem pensiju fondos, mājsaimniecības locekļu nodarbinātību, ienākumiem un to avotiem, dāvinājumiem un mantojumiem, patēriņu. Vienlaikus tiek iegūti arī mājsaimniecības sastāvu raksturojoši dati, mājsaimniecības locekļu vecums, dzimums, ģimenes stāvoklis, izglītības līmenis.

Aptaujas dati ir ļoti svarīgs mājsaimniecību sektoru raksturojošs datu avots. Zemāk minētajā Eiropas Centrālās Bankas mājas lapā ir atrodams vairāk nekā 150 publicēto pētījumu saraksts, kas veikti, izmantojot šīs aptaujas datus. Aptaujas dati, piemēram, ļauj analizēt:

- mājsaimniecību finansiālo stabilitāti (mājsaimniecības spēju nodrošināt ienākumus, lai segtu mājsaimniecības kārtējos izdevumus, sekmīgi kārtotu mājsaimniecības uzņemtās kredītsaistības, spētu veikt ar mājsaimniecības locekļu pensiju nodrošinājumu saistītos ieguldījumus, spētu veidot uzkrājumus neparedzētiem gadījumiem, krīzes situācijām),
- mājsaimniecību finanšu ieguldījumus un pieprasījumu pēc dažāda veida aktīviem (cik daudzām un kādām mājsaimniecībām ir finanšu ieguldījumi, kāda veida finanšu ieguldījumiem mājsaimniecības dod priekšroku, vai lielākiem ekonomiskiem riskiem pakļautas mājsaimniecības cenšas veikt uzkrājumus),
- kādi ir mājsaimniecību aktīvu likviditātes ierobežojumi (kāds ir mājsaimniecību aktīvu sadalījums pēc to likviditātes ierobežojumiem, vai mājsaimniecībām ar augstiem aktīvu likviditātes ierobežojumiem ir drošības uzkrājumi, kas nosaka ieguldījumu apjomu pensiju fondos, kā var mājsaimniecības mainīties patēriņa līmenis pēc tās locekļa/u pensionēšanās, cik lielā mērā mājsaimniecības spēj pārvarēt ekonomisko satricinājumu izraisītos ienākumu samazinājumus), u.tml.

Latvijā aptaujas īstenošanu, cieši sadarbojoties, realizē Latvijas Banka un Latvijas Centrālā statistikas pārvalde. No mājsaimniecībām informācija tiek iegūta, intervētājiem personīgi apmeklējot izlasē iekļautās adreses un intervijas laikā ievadot respondentu sniegtās atbildes datorā. Tādējādi, kvalitatīvu aptaujas datu ieguve ir iespējama, pateicoties gan augsti profesionālajam Latvijas Centrālā statistikas pārvaldes darbinieku veikumam, veidojot izlasē iekļauto adrešu sarakstu un sagatavojot un testējot aptaujas elektronisko anketu, gan visam intervētāju tīklam, jo tieši no intervētāju prasmes pārliecināt respondentus piedalīties aptaujā un sniegt patiesu informāciju intervijas laikā ir atkarīgs, cik pilnīgi un kvalitatīvi būs aptaujas rezultāti.

Tā kā aptauja ir sarežģīta, pirms aptaujas rezultātu ieguves ir nepieciešams veikt datu pārbaudi un iespēju robežās novērst atklātos trūkumus. Latvijas aptaujas datu pārbaudi, rediģēšanu, iztrūkstošo vērtību imputāciju, aptaujas rezultātu ieguvu un kvalitātes izvērtējumu veica Latvijas Bankas darbinieki. Savukārt, aptaujas rezultātus visai eirozonai ieguva un sagatavoja publicēšanai Eiropas Centrālās Bankas speciālisti.

Aptaujas trešajā vilnī piedalās visas 19 eirozonas valstis un ārpus tās vēl četras Eiropas Savienības valstis – Dānija, Horvātija, Ungārija un Polija. Lielākajā daļā valstu, t.sk. arī Latvijā, pašlaik jau ir pabeigti aptaujas lauka darbi un notiek datu rediģēšana un imputācija.

Pirmo divu eirozonas valstu aptauju rezultāti un metodoloģijas apraksti ir pieejami Eiropas Centrālās Bankas mājas lapā:

[http://www.ecb.europa.eu/pub/economic-research/research-networks/html/researcher\\_hfcn.en.html](http://www.ecb.europa.eu/pub/economic-research/research-networks/html/researcher_hfcn.en.html)

Latvijas aptaujas galveno rādītāju tabulas ir publicētas Latvijas Bankas mājas lapā:

<https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/mfps/raditaji>

*Informāciju sagatavoja J. Lapiņš*

## AUGSTSKOLU DZĪVE

### IZGLĪTĪBA STATISTIKĀ RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTES VESELĪBAS VIRZIENA STUDIJU PROGRAMMĀS

Rīgas Stradiņa universitāte sevi pieskaita tā saukto cilvēkzinātņu augstākajai mācību iestādei, kur lielāko tās daļu veido ar veselību un tās aprūpi saistītas fakultātes – Medicīnas, Zobārstniecības, Sabiedrības veselības un sociālās labklājības, Farmācijas un Rehabilitācijas fakultātes. Visās šo fakultāšu studiju programmās dažādā apjomā ir iekļauta izglītība statistikā. Taču arī sociālo zinātņu fakultātes nevar iztikt bez zināšanām statistikā.

Vēsturiski jau Padomju laikos (augstskola saucās Rīgas Medicīnas Institūts) statistikas elementi tika iekļauti Sociālās higiēnas, veselības aprūpes organizācijas un vēlāk Sociālās medicīnasursos. Pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados tika dibināta Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra, kas jautājumus par datu ieguvu, pareizību, lietojumu un tamlīdzīgiem datu jautājumiem iekļāva Epidemioloģijas kursā (atbilstoši Rietumu valstu izpratnei par epidemioloģiju), bet statistiku tās matemātiskajā un varbūtības teorijā balstītas analīzes kontekstā – Fizikas katedras attiecīgā priekšmeta kursā. Šāds sadalījums tiek turpināts arī šobrīd.

Kopš deviņdesmitajiem gadiem samērā ilgu laiku Medicīnas fakultātes studentiem atsevišķas statistiskas tēmas, piemēram, aprakstošā statistika, hipotēžu pārbaudes, korelācija un regresija bija iekļautas fizikas kursā pirmajā semestri un, samazinoties kontaktstundu skaitam, vēlāk kursu samazināja, atstājot tikai laboratorijas darbu apstrādei nepieciešamo teorētisko apjomu. Pēdējā gadu desmitā Medicīnas fakultātes vadība, apzinot studentu zinātnisko pētniecisko darbu kvalitāti, nolēma ieviest atsevišķu statistikas kursu piektā gada studentiem. Tika arī nodibināta Statistikas laboratorija galvenokārt konsultatīvu funkciju veikšanai. Sākotnēji statistikas kurss mediķiem bija viena kredītpunkta apjomā, bet šajā akadēmiskajā mācību gadā tas palielināts uz diviem kredītpunktiem, kursā papildus iekļaujot arī izdzīvotības (dzīvildzes) analīzi. Lielāks statistikas apjoms mācību programmā veltīts Sabiedrības veselības bakalauru un maģistru, kā arī doktorantūras studiju programmās.

Šodienas studentu priekšzināšanas statistikā ir ļoti atšķirīgas. Diapazons svārstās no matemātikas ekselences līdz pat nespējai veikt elementārus aprēķinus, pat nesaprotot tādu jēdzienu kā vidējais. Medicīnas virziena

studenti fokusējas uz zināšanām un prasmēm, kas pēc viņu priekšstatiem būs nepieciešamas klīniskajā medicīnā un tādēļ statistikas apmācības procesā jāpieliek lielas pūles, lai izskaidrotu, kāpēc to viņiem vajadzētu apgūt. Lielākās problēmas rodas, ja statistikas kurss tiek mācīts pirmajā mācību gadā, kad līdztekus ir tādi kursi kā anatomija, histoloģija, fizioloģija.

Citās veselības virziena fakultātēs, neskatoties uz studentu aptaujas rezultātiem, ar atsevišķiem izņēmumiem ir saglabāts pirmajā semestrī ar domu, ka studentiem jāsāk lasīt publikācijas specialitātē. Realitātē Statistikas laboratorijas konsultanti saskaras, ka lielākā daļa bakalaura, maģistru darbu izstrādātāji no statistikas kursa neko neatceras.

Statistikas kursi medicīnas virziena studentiem orientēti uz statistikas pamatu apgūšanu, lai studenti spētu veikt pētījumu datu apstrādi un lasīt publikācijas specialitātē. Nepieciešama būtu arī orientācija uz statistiku, kas vērsta uz klīnisko lēmumu pieņemšanu par individuālu pacientu. Statistikas mācīšanā maksimāli samazināta matemātiska pieeja, izmantojot datorprogrammu SPSS un daļēji arī MS Excel. Izskaidrojot aprakstošās statistikas pamatrādītājus, hipotēžu pārbaudes stratēģiju un atbilstošu testu izvēli, izmantojot formulas, tikai tur, kur absolūti tas nepieciešams, lai izskaidrotu lielumus, kas izmantoti aprēķinos. Kursa apgūvē tiek izmantotas mācību datu bāzes, vai fragmenti no reāliem pētījumiem, t.sk., izmantojot CSP publiski pieejamās datu bāzes.

No nākošā akadēmiskā mācību gada statistikas mācīšanu pārņems Statistikas laboratorija. Jau pašlaik izstrādātas minimālās prasības – kādas metodes statistiskā jāizmanto bakalauru, maģistru un zinātniski pētniecisko darbu izstrādē. Uzsākta statistikas kursa satura pārskatīšana un saskaņošana ar atbildīgajiem programmu vadītājiem. Jāpilnveido mācību datu bāzes, lai tajās būtu ietverti dati atbilstoši specialitātei, tuvinot tās reālām situācijām.

Nolemts atteikties no tradicionālām lekcijām, kas mūsdienās nav labākais veids kā sniegt zināšanas gan zemā lekciju apmeklējuma dēļ (apmeklējums nav obligāta prasība), gan ņemot vērā to, ka šodienas studenti bieži neuztver vai pat nesadzird sniegto informāciju. Nav noslēpums, ka šī parādība ir identificēta jau skolā.

Problēmas ar kurām jāsastopas statistikas mācīšanas procesā veselības novirziena studentiem nav Latvijas fenomens, bet ir līdzīgas kā citur pasaulē. Viens no risinājumiem būtu ieviest jaunus mācīšanas principus kā, piemēram, *Just\_in\_Time teaching* vai uz problēmām orientētu pieeju, bet tas prasa papildus resursus pamatprincipu un mācību bāzes izstrādē, gan docētāju apmācībā.

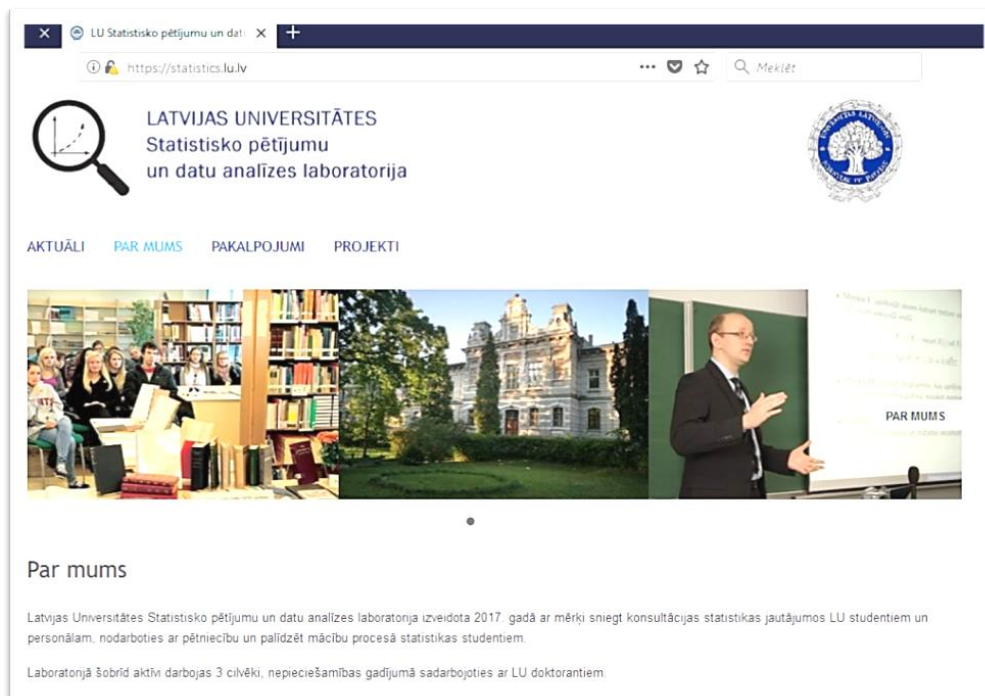
Ar nepacietību gaidām statistikas terminu grāmatu, lai varētu saskaņot vienotu terminoloģiju ar docētājiem mācībuursos kā statistika, pētniecības metodoloģija u.c. Mūsuprāt iesākto terminoloģijas jomā būtu vēlams un nepieciešams turpināt.

*Sagatavoja: Vinita Cauce (RSU Statistikas laboratorija);*

*Ģirts Brīģis (RSU Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra)*

## NODIBINĀTA STATISTISKO PĒTĪJUMU UN DATU ANALĪZES LABORATORIJA

2017.gada maijā Latvijas Universitātes (LU) Fizikas un matemātikas fakultātes (FMF) Dome apstiprināja LU FMF Matemātikas nodaļas Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas Nolikumu. 2017.gada 6.decembrī Dome lēma par laboratorijas vadītāju apstiprināt Matemātikas nodaļas asociēto profesoru Jāni Valeini.



Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas galvenais mērķis ir veikt pētījumus un sniegt konsultācijas teorētiskās un pielietojamās statistikas jomās. Nolikumā ierakstīti šādi laboratorijas uzdevumi:

1. Konsultēt un sniegt metodoloģisku atbalstu LU pētniekiem un studentiem ar statistisko analīzi saistītos jautājumos;
2. Īstenot starpdisciplinārus pētniecības projektus sadarbībā ar citām LU struktūrvienībām (fakultātēm, doktorantūras skolām, institūtiem);
3. Īstenot pētniecības projektus sadarbībā ar citām universitātēm un zinātniskajām organizācijām Latvijā un ārvalstīs;
4. Organizēt seminārus un lekcijas par specializētām teorētiskās un pielietojamās statistikas tēmām, tai skaitā pieaicinot ārvalstu zinātnisko personālu;
5. Sniegt ar statistisko analīzi saistītus pakalpojumus citām juridiskām/fiziskām personām un valsts pārvaldes iestādēm (datu analīze, statistiskā modelēšana, apmācības u.c.).

Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas darbinieki, protams, piedalās arī Matemātikas nodaļas studiju programmu realizācijas procesā, lasot lekcijas par varbūtību teoriju, matemātisko statistiku un apmācot strādāt ar statistisko aprēķinu programmu R. Aizvadītajā rudens semestrī J. Valeinis visiem LU studentiem piedāvāja kā brīvās izvēles kursu "Lietišķā statistika ar programmu R". Kopā ar Rīgas Tehniskās universitātes darbiniekiem tiek īstenots projekts "Auto sensoru ģeogrāfisko datu analīze". Informāciju sadarbībai ar Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratoriju meklējiet mājaslapā <https://statistics.lu.lv/>

Raksta sākumā ekrānšāviņš no Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas mājaslapas.

Sagatavoja LU FMF Matemātikas nodaļas vadītāja, **prof. Inese Bula**

## VALSTS ADMINISTRĀCIJAS SKOLAS SPECIALIZĒTĀS MĀCĪBU PROGRAMMAS “DATU ANALĪZE” SATURA IZSTRĀDE UN MĀCĪBU NODROŠINĀŠANA

Valsts administrācijas skola (VAS) ir veikusi specializētās mācību programmas “Datu analīze” satura sagatavošanu un mācību nodrošināšanu valsts pārvaldes darbiniekiem. Aktivitāte tiek veikta VAS īstenoto Eiropas Sociālā fonda projektu 3.4.2.0./15/I/001 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo komersantu atbalsta jomā” un 3.4.2.0./15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” ietvaros. Paredzētās mācību programmas prasību sagatavošanā strādāja pārstāvji no vairākām institūcijām: Centrālās statistikas pārvaldes (CSP), Latvijas Bankas un citām institūcijām, ņemot vērā ārvalstu pieredzi šādu mācību programmu realizācijā.

Plānotais apmācāmo personu skaits ir 608 mācību dalībnieki (31 grupa), tajā skaitā:

- 1) 1. līmeņa kursā jāapmāca 380 mācību dalībnieki (19 grupas) – mācības notiek;
- 2) 2. līmeņa kursā jāapmāca 228 mācību dalībnieki (12 grupas). Mācību dalībnieku skaits vienā mācību grupā aptuveni 20 (+/-5) personas.

Viena mācību kursa kopējais ilgums katrai mācību grupai ir:

- 1) 1. līmeņa kursam ir 24 akadēmiskās stundas realizētas 3 dienu laikā;
- 2) 2. līmeņa kursam ir 40 akadēmiskās stundas realizētas 5 dienu laikā.

Mācības tiek īstenotas saskaņā ar mācību mērķi, nodrošināt datu analīzes (t.sk. statistikas analīzes) prasmju paaugstināšanu, lai:

- ✓ pēc mācību kursa “Datu analīze 1. līmenis” apguves dalībnieki:
  1. izprastu statistikas mērķus;
  2. izprastu atšķirības starp kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem un pārzinātu šo datu pielietojuma mērķi;
  3. izprastu populācijas un izlases koncepciju un pārzinātu izlases metodes sniegtās priekšrocības un trūkumus;
  4. izprastu atšķirības starp skaitīšanas un izlases apsekojuma datiem un pārzinātu šo datu iespējas un trūkumus;
  5. izprastu statistiskās sniegtās iespējas un tās trūkumus;
  6. pārzinātu dažādus datu veidus;
  7. spētu aprēķināt vienkāršākos datu lokācijas un izkliedes mērus;
  8. spētu veikt vienkāršu divu un vairāku mainīgo analīzi;
  9. spētu veikt nepieciešamo rādītāju atlasīšanu problēmjautājuma analīzei;
  10. izprastu vienkāršākos datu apstrādes principus un metodes;
  11. spētu veikt darbu ar Latvijas un starptautisko organizāciju statistikas datubāzēm;
  12. izprastu statistikas kvalitātes principus;
  13. izprastu anketu izstrādes principus;
  14. pārzinātu datu grafiskās attēlošanas principus;
  15. pārzinātu statistikas komunikācijas principus;



- ✓ pēc mācību kursa “Datu analīze (2. līmenis)” dalībnieki:
  1. pārzinātu datu analīzes programmatūras darbības pamatprincipus un spētu veikt vienkāršākās darbības ar datu analīzes programmatūru;
  2. pārzinātu varbūtību teorijas pamatus;
  3. izprastu gadījuma lieluma un statistiskā sadalījumu koncepciju;
  4. pārzinātu un spētu praktiski pielietot izlases apsekojumu teorijas pamatprincipus;
  5. pārzinātu neatbildētības koncepciju un spētu veikt datu apstrādi neatbildētības gadījumā;
  6. spētu pielietot vienkāršākās datu imputācijas metodes;
  7. spētu izveidot vienkāršākos regresijas modeļus un analizēt šo modeļu kvalitāti;
  8. pārzinātu laikrindu analīzes pamatprincipus;
  9. pārzinātu un spētu pielietot vienkāršākās riska analīzes metodes tai skaitā spētu analīzi par datu novirzi no normas.

Kursu pasniegšanā izmantotās metodes: lekcijas, semināri, praktiskie darbi, diskusijas, grupu darbs un prezentācijas.

Šo kursu programmas realizācijā plaši izmantoti Latvijas Statistikas padomes materiāli, kas brīvi pieejami CSP mājaslapā un kursu dalībnieki ir uzsvēruši to lietderību, kā arī LSA lasījumu materiāli, kas pieejami LSA mājaslapā.

<http://www.csb.gov.lv/par-mums/darba-kartiba-44192.html>

It īpaši noderīgi bija materiāli par statistikas kvalitāti, par 2021. gada tautas skaitīšanas organizēšanu, par programmas R izmantošanu un daudzi citi materiāli.

Sagatavoja: **Biruta Sloka, Mārtiņš Liberts**

## ANALĪTIKA

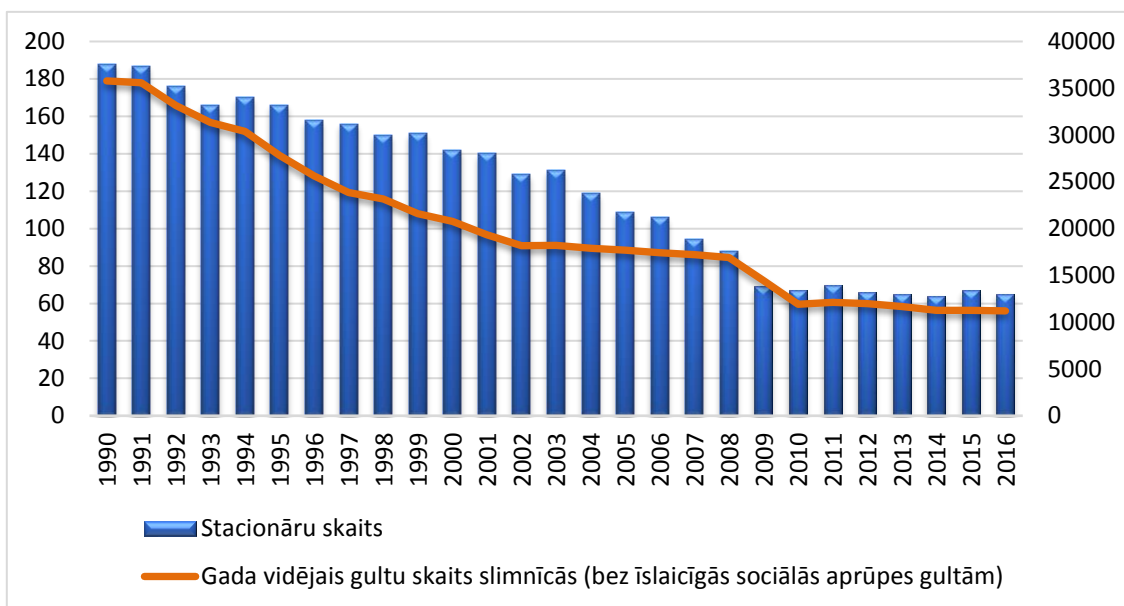
### VESELĪBAS APRŪPES IESTĀŽU SKAITA IZMAIŅAS 1990.-2016.GADĀ

Atjaunojot neatkarību Latvijā, tika pārņemta centralizētā veselības aizsardzības sistēma, kurā visi veselības aprūpes pakalpojumi bija valsts finansēti, slimnīcām naudu plānojot pēc stacionāro gultu skaita tajās, bet ambulatorajām iestādēm pēc slodžu skaita tajās. Šī sistēma nebija ekonomiska, kā arī veicināja mākslīgu gultu un slodžu skaita pieaugumu. 1993.gadā tika uzsākta veselības aprūpes reforma, kuras galvenais mērķis bija panākt veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju sistēmas decentralizāciju un primārās veselības aprūpes un profilakses attīstību, veselības aprūpes budžetu plānojot balstoties uz iedzīvotāju skaitu un tā vecumstruktūru attiecīgajā teritorijā. Lai izveidotu efektīvu veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju struktūru, 1996.gadā tika uzsākta primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju sistēmas pārstrukturizācija. Reformu rezultātā notika būtiskas veselības aprūpes iestāžu skaita izmaiņas, pieaugot ambulatoro ārstniecības iestāžu skaitam, un samazinoties stacionāro ārstniecības iestāžu skaitam.

Stacionāro ārstniecības iestāžu skaits Latvijā tika samazināts no 188 slimnīcām 1990.gadā līdz 65 slimnīcām 2016.gadā. Veikto reformu rezultātā, laikā no 1990.gada līdz 2008.gadam, slimnīcu slēgšana notika salīdzinoši

pakāpeniski. Pēdējo gadu lielākā stacionāro ārstniecības iestāžu reorganizēšana vai slēgšana tika veikta 2009.gadā, kad reformu rezultātā kopējais slimnīcu skaits samazinājās par 19 iestādēm.

**1.attēls. Slimnīcu un stacionāro gultu skaita izmaiņas Latvijā 1990.-2016.gadā**

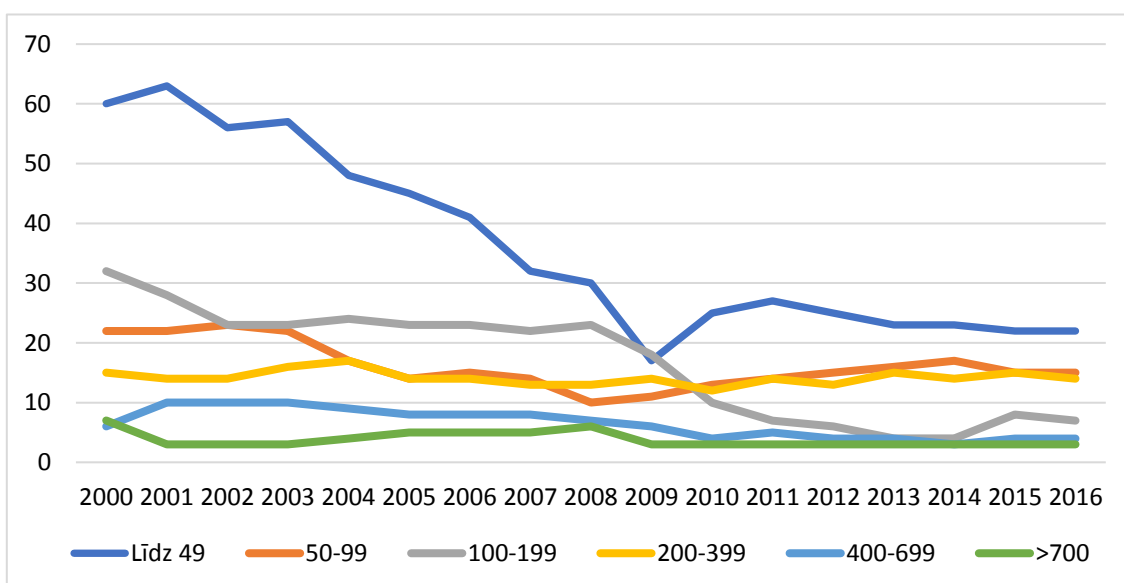


*Datu avots: Slimību profilakses un kontroles centrs*

Līdz ar stacionāro ārstniecības iestāžu skaita samazināšanos Latvijā, tika samazināts arī gada vidējais gultu skaits slimnīcās – no 35 785 gultām 1990.gadā līdz 11 208 gultai 2016.gadā. Gultu skaita samazināšanās tika panākta arī efektīvāk izmantojot stacionāro gultu fondu – palielinot gultu slodzi un apriti, un samazinot vidējo gultdienu skaitu uz vienu pacientu.

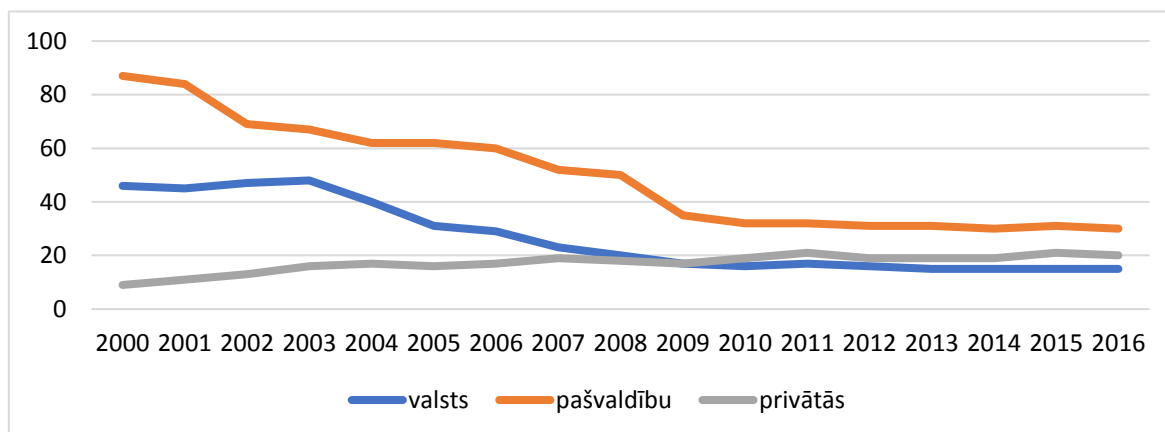
Salīdzinoši visvairāk tika slēgtas vai reorganizētas slimnīcas grupā ar mazāko gultu skaitu – līdz 49 gultām, 50-99 gultām un 100 – 199 gultām. Savukārt slimnīcu skaits ar 200 – 399, 400 – 699 un vairāk par 700 gultām ir mainījies minimāli.

**2.attēls. Slimnīcu skaita izmaiņas Latvijā 2000.-2015.gadā sadalījumā pēc gultu skaita**



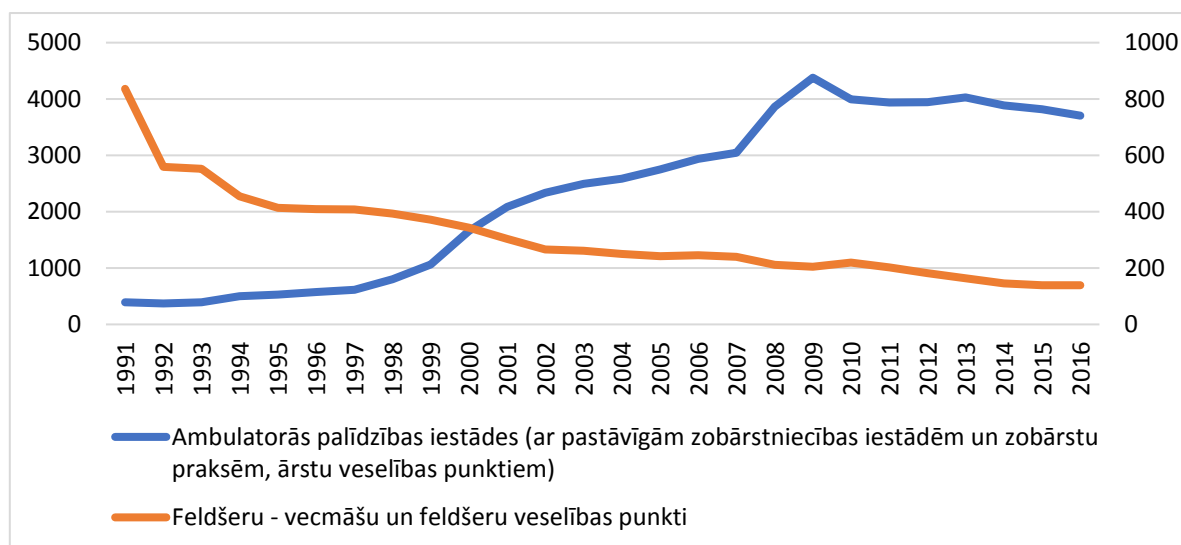
*Datu avots: Slimību profilakses un kontroles centrs*

Stacionāro ārstniecības iestāžu skaita izmaiņas, galvenokārt, bija saistītas ar pašvaldību un valsts slimnīcu skaita samazināšanos, vienlaikus pieaugot privāto slimnīcu skaitam.

**3.attēls. Valsts, pašvaldību un privāto slimnīcu skaita izmaiņas Latvijā 2000.-2015.gadā**

*Datu avots: Slimību profilakses un kontroles centrs*

Veselības aprūpes sistēmas reformu ietvaros, attīstot ambulatoro dienestu un veidojot ģimenes ārstu prakses, strauji pieauga ambulatoro ārstniecības iestāžu skaits – no 393 iestādēm 1991.gadā līdz 3 705 iestādēm 2016.gadā. Līdz ar ārstu prakšu skaita pieaugumu, strauji samazinājās feldšeru-vecmāšu un feldšeru veselības punktu skaits – no 836 iestādēm 1991.gadā līdz 139 iestādēm 2016.gadā. Sākotnēji, lielā mērā feldšeru-vecmāšu punktu skaits tika pārveidots par doktorātiem vai ārstu praksēm. Tomēr, sakarā ar nevienmērīgo ģimenes ārstu izvietojumu, un jo sevišķi lauku rajonos, feldšeru-vecmāšu punkti nav zaudējuši savu nozīmi arī mūsdienās.

**4.attēls Ambulatoro ārstniecības iestāžu skaita izmaiņas Latvijā 2000.-2015.gadā**

*Datu avots: Slimību profilakses un kontroles centrs*

**Atsauce uz avotiem:**

1. Dzintars Mozgis, „Ceļvedis veselības aprūpes vadībā”, SIA „Nacionālais apgāds” 2008.gads, ISBN 978-9984-26-377-9.
2. Jautrīte Karaškēvica, „Latvijas veselības aprūpes sistēma: organizācija, reforma, un mana līdzdalība” SIA „Medicīnas apgāds” 2010.gads, ISBN 978-9984-813-31-8.
3. Jautrīte Karaškēvica, Margarita Korzāne, Ilmārs Karaškēvics, Inese Graudiņa, Ivo Karaškēvics, „Sabiedrības veselības analīze Latvijā 1999”, BOVAS „Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju aģentūra” 2010.gads, ISBN 9984-695-04-2.

*Sagatavoja J. Misiņš*

**KALNĀ KĀPĒJI****Dr. demogr ALEKSANDRS DAHS**

Aizvadītā gada 30. jūnijā Latvijas Universitātes Vadībzinātnes un demogrāfijas promocijas padomē disertāciju “Sociāli ekonomisko faktoru un reģionālās politikas loma Latvijas demogrāfiskajā attīstībā” sociāli ekonomiskās demogrāfijas apakšnozarē aizstāvēja Aleksandrs Dahs. Jau studiju laikā Aleksandrs apliecināja sevi kā izcilu studentu un izrādīja interesi par procesiem Latvijas tautsaimniecībā. Viņa bakalaura darbs vadības zinību bakalaura grāda iegūšanai LU bija veltīts ES fondu ietekmes uz Latvijas makroekonomiskiem rādītājiem modelēšanas jautājumiem, bet nobeiguma darbs LU Eiropas studiju maģistra programmā - reģionālās attīstības dinamikas kvantitatīvās novērtēšanas metodēm ES un Latvijā. Trīs gadi doktorantūras studijās bija loģisks turpinājums pētnieciskā darba iestrādnēm iepriekšējos studiju posmos. Jāatzīmē, ka doktorantūru ar promocijas darbu A. Dahs pabeidza trīs gados bez studiju pārtraukumiem.

Promocijas darba sagatavošanā izmantotas divas datu avotu kopas. Pirmā kopa ietver statistisko informāciju par Latvijas iedzīvotājiem un demogrāfiskajiem procesiem, ko veido CSP un Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati. Otru kopu veido Valsts reģionālās attīstības aģentūras, kā arī citu nacionālās, reģionālās un kohēzijas politikas plānošanā vai ieviešanā iesaistītu ministriju, valsts aģentūru un institūciju pārskati un datu publikācijas par sociāli ekonomisko situāciju reģionos, reģionālās politikas instrumentiem un pārējiem reģionālā atbalsta pasākumiem. Pētījuma noslēguma posmos, dati tika iegūti izmantojot Teritoriālās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas (TAPIS) Reģionālās attīstības indikatoru moduli (RAIM), kas apkopo vienuviet aktuālu statistisku informāciju no vairākām valsts institūcijām. Cilvēkkapitāla attīstības prognožu izstrādei disertācijas autors izmantoja “Martin Prosperity Institute” globālā radošuma indeksa datus un Eurostat iedzīvotāju skaita prognozes.

Kā promocijas darba mērķi A. Dahs izvirzīja noteikt savstarpējās sakarības starp reģionu demogrāfisko attīstību, to ietekmējošajiem sociāli ekonomiskajiem faktoriem un reģionālās politikas pasākumiem. Promocijas darba ietvaros veiktā analīze deva pamatu autoram apstiprināt divas pētījuma hipotēzes: 1) Salīdzinot ar citiem izvērtētajiem faktoriem, iedzīvotāju personīgo ienākumu līmenim un nodarbinātībai ir noteicošā loma pozitīvas demogrāfiskās attīstības veidošanā valstī un tās reģionos; 2) Pozitīvus demogrāfiskus efektus dod Eiropas Savienības Struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzfinansētās aktivitātes

Promocijas darbs papildina teorētiskās un metodoloģiskās nostādnes, ieviešot vairākus inovatīvus aspektus reģionālās demogrāfiskās attīstības izpētē. Autors ir paplašinājis metodoloģisko ietvaru telpiskās izpētes rīku pielietošanā reģionālās demogrāfiskās situācijas analīzē. A. Dahs piedāvā dažādu veidu telpiski svērtus regresijas modeļus (ar tiem nepieciešamām telpisko svaru matricām), kas līdz šim netika pielietoti demogrāfiskajos pētījumos. Tiek pierādīts šādas modelēšanas ieguldījums sociāli ekonomisko faktoru un politikas instrumentu tiešu un telpiski izklaidētu demogrāfisku efektu analīzē. Tiek pierādīts, ka pastāv faktori, kuru ietekme ir strikti lokalizēta, kā arī tādi lielā mērā centralizēti faktori, kuru ietekme izpaužas telpiskas pārtesces veidā starp teritoriālo vienību robežām. Šādas atziņas paver perspektīvas uzlabot reģionālā atbalsta pasākumu efektivitāti, panākot vēlamu ietekmes līmeni un labāku teritoriālo pārklājumu.

Izmantojot 2011. gada tautas skaitšanas datus, autors veicis standartizētās iedzīvotāju mirstības aprēķinus pilsētās un novados, kā arī izmantojis iegūto datu kvantitatīvās un grafiskās analīzes metodes (kartes, telpiskās autokorelācijas korelogrammas u.c.).

Promocijas darbs ietver arī nacionālo plānošanas dokumentu un Saeimas debašu stenogrammu satura analīzi, kas ir fokusēta uz reģionālās demogrāfiskās attīstības normatīvā un politiskā konteksta definēšanu.

Satura analīze sniedz priekšstatu par demogrāfiskās attīstības jautājumu lomu normatīvajos aktos un plānošanas dokumentos, kā arī parāda likumdevēju izpratni par demogrāfiskā rakstura notikumiem valstī.

Promocijas darba rezultāti aprobēti 14 starptautiskās konferencēs, trīs pētniecības projektos un 7 recenzētos zinātniskos izdevumos. Ar A. Dahi promocijas darbu var iepazīties LU aizstāvēto promocijas darbu datubāzē. Tas ir sagatavots angļu valodā ar kopsavilkumu latviešu valodā. Promocijas darbam pozitīvu vērtējumu sniedza visi trīs recenzenti – profesori Z. Krišjāne (LU), A. Pūrs (Tallinas Universitāte) un L. Āboliņa (Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece).



2017.g. 28.septembrī LU lielajā aulā, saņemot zinātņu doktora diplomu demogrāfijas nozarē. No kreisās: rektors I. Muižnieks un A. Dahi. Foto: T. Grīnbergs.

Š.g. 2.februārī Aleksandrs Dahs LU Lielajā aulā saņēma Gada balvu par 2017.gadā aizstāvēto labāko promocijas darbu sociālajās zinātnēs. Aleksandrs aizvadītajā gadā stājās laulībā, pašlaik viņš papildus darbam valsts pārvaldē atrod laiku akadēmiskajam un zinātniskās pētniecības darbam Latvijas Universitātē. Lai veicas!

Sagatavoja **Juris Krūmiņš**

## SVARĪGI

### VESELĪBAS APRŪPES UN MEDICĪNAS STATISTIĶI TIEK AICINĀTI PIEVIENOTIES STATISTIĶU SAIMEI LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJĀ

2017. gada 9. septembrī stājās spēkā Ministru kabineta 2017. gada 29. augusta noteikumi Nr. 518 „Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 24. maija noteikumos Nr. 317 „Ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība“, ar kuriem tika noteikts, ka ārstniecības atbalsta personu profesijas 1. pielikuma 1.2. apakšpunkts tiek papildināts ar 11. un 12. rindu šādā redakcijā: „11. Veselības aprūpes statistiķis” un „12. Medicīnas statistiķis”.

Stājoties spēkā šiem grozījumiem, pēc ilgāka laika ir atjaunoti amati, kuri ir izšķirīgi nepieciešami, lai gūtu korektu informāciju par ārstniecības iestādēs veikto darbu. Kopš Latvijas Ārstu biedrība pārstāja sertificēt ārstniecības iestādēs strādājošos statistiķus, kuri bija apvienoti Latvijas veselības aprūpes vadības speciālistu asociācijā (LVAVSA), bet kuriem nebija ārsta izglītības, ir nomainījušies daudz darbinieku. Veselības statistika ir specifiska joma, tāpēc iegūt darbam nepieciešamās zināšanas Latvijā ir samērā problemātiski. Ilgus gadus Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūra (VSMTVA) nodrošināja kursus medicīnas statistiķiem, kam sekoja sertifikācija LVAVSA. Kopš VSMTVA likvidācijas šādi medicīnas statistiķu apmācības kursi vairs nav notikuši.



LSA ietvaros asociācijas biedriem ir iespējas regulāri piedalīties lasījumos par dažādām statistikas tēmām. Ņemot vērā medicīnas statistikas specifiku, iespējams, ka tiks nodrošināti papildus lasījumi par veselības aprūpes statistikai būtiskām tēmām. Pašlaik veselības aprūpes statistiķu un medicīnas statistiķu profesijas nav iekļautas reglamentētajā sfērā, tādēļ normatīvajos aktos nav noteikta obligāta zināšanu, kompetenču un prasmju novērtēšana jeb sertifikācija, taču nākotnē tā varētu tikt atjaunota, lai nodrošinātu veselības aprūpē strādājošo statistiķu profesionalitātes un veselības statistikas datu kvalitātes uzlabošanu.

Lai iestātos Latvijas Statistiķu asociācijā, pretendents ir jāaizpilda reģistrācijas karte un jānosūta LSA valdes sekretārei Anitai Švarckopfai (anita.svarckopfa@csb.gov.lv). LSA biedra reģistrācijas veidlapa ir atrodama LSA mājas lapā [http://www.statistikuasociacija.lv/?page\\_id=49](http://www.statistikuasociacija.lv/?page_id=49). Lēmumu par biedra uzņemšanu LSA pieņem valde.

## IN MEMORIAM



### AIVARU LORENCU pieminot (07.12.1933 – 17.10.2017)

2017.gada 17. oktobrī mēs zaudējam mūsu asociācijas biedru, vienu no tās dibinātājiem un mūsu labdari – profesoru Aivaru Lorencu. Viņa nopelni informātikas zinātnē, izglītības un akadēmiskajā darbā ir vispār atzīti un godalgoti ar Atzinības krusta kavaliera pakāpi un Eižena Āriņa balvu datorikā (abi 2016.gadā).

Aivars Lorencs ir saistīts ar datorikas pirmsākumiem Latvijā, guvis atzīstamus panākumus, kaut arī zēna gados nelaimes gadījumā zaudējis redzi. Tā vietā, lai kļūtu atkarīgs no sabiedrības palīdzības neredzīgajiem, viņš kļuvis par Latvijā pazīstamu zinātnieku un devis lielu pienesumu zinātnes attīstībā un pedagoģiskajā darbībā Latvijā.

Katru zinātnisku problēmu viņš risināja mērķtiecīgi un ar lielu atbildības sajūtu, sniedzot paraugu jauniešiem zinātniekiem. Aivars Lorencs ir daudzu zinātnisko publikāciju, to skaitā – 3 zinātnisko monogrāfiju autors. Viņš bija visā pasaulē atzīts un godāts speciālists konstruktīvās matemātikas jomā. Varbūtisku automātu konstruktīvajai teorijai veltīto monogrāfiju pārtulkoja un 1974. gadā izdeva izdevniecība "Wiley & Sons".

Atmodas laikā Aivars Lorencs aktīvi darbojies Tautas Frontē. Aivars Lorencs bija viens no Latvijas Zinātņu akadēmijas Elektronikas un skaitļošanas tehnikas institūta TF nodaļas dibinātājiem un tās pirmais vadītājs. Kopumā Aivaram Lorencam trīs reizes ir nācies mainīt pētījumu lauku un viņš var teikt, ka savā zinātnieka mūžā ir trīs reizes dzimis no jauna.

Aivars Lorencs līdz sava mūža beigām turpināja aktīvi darboties attēlu apstrādes un tēlu atpazīšanas jomā, tādējādi nesot ne tikai Elektronikas un datorzinātņu institūta, bet arī Latvijas vārdu pasaulē.

Maz zināms ir fakts, ka Aivars Lorencs jauno zinātnieku sagatavošanā ziedoja ne tikai savas zināšanas un pieredzi, bet arī regulāri no saviem līdzekļiem atbalstīja Latvijas Statistiķu asociācijas jauno zinātnieku darbu konkursu.

Vienā teikumā par Aivaru Lorencu var teikt, ka viņš bija nacionālas un starptautiskas dimensijas zinātnes izcilības stūrakmens.

Aivars Lorencs mums vienmēr paliks atmiņā kā uzņēmības, izturības un godīguma paraugs, iedvesmojošs kalpošanas piemērs savai zemei un tautai.

**IN MEMORIAM**
**RUTU KRIEVKALNU pieminot**  
**17.06.1927 – 20.11.2017**

2017. gada novembra nogalē saņēmām skumju ziņu – no mums šķīrusies ārste, izcila veselības aprūpes vadības speciāliste, LĀB Godabiedre Ruta Krievkalna. Nodzīvots garš un visādā ziņā bagāts mūžs – 90 gadi. Ruta Krievkalna dzimusi 1927. gada 17. jūnijā Rīgā, fizikas un matemātikas skolotāju ģimenē. Viņa ir vecākā no trim māsām. Diemžēl māmiņa nomirst jau Rutas, Ilgas un Metas agrā bērnībā pēc brāļa Jāņa nākšanas pasaulē. Vēlāk tēvs Jānis apņēma otru sievu, un ģimeni vēl kuplina Andris un Lija. Kaut arī ģimene ir kupla, liela uzmanība tiek pievērsta bērnu skološanai.

Ruta beigusi pamatskolu Ludzā, vidusskolu Smiltēnē, pēc tam sekoja mācības Latvijas Valsts universitātē, kuru beidza 1950. gadā, iegūstot ārsta stomatologa specialitāti. Sākot darba gaitas, noskaidrojās, ka labi veicas risināt administratīvā darba jautājumus un problēmas. Sākās jauni izaicinājumi Rīgā, Cēsu (1957–1967) un Limbažu (1967–1972) slimnīcā. Darba gaitas labāk sekmējas, ja dzīvē blakus ir mīļš cilvēks, domubiedrs un līdzgaitnieks, uz kuru var paļauties un ieklausīties, uzticēties. Un tā 1952. gada februārī Ruta svinēja kāzas. Jaunajā ģimenē piedzima divi bērni – Juris (1953) un Dace (1957). Vēlāk Ruta Krievkalna atgriezās Rīgā, kur tika iecelta par Republikas medicīnas statistikas biroja galveno ārsti un nostrādāja šajā amatā no 1972. gada līdz 1995. gadam, kad birojs tika reorganizēts un uz tā bāzes izveidots Veselības statistikas, informācijas un medicīnas tehnikas centrs. Līdz 1998. gadam centru turpināja vadīt R. Krievkalna. Tas bija aizraujošs un atbildīgs darba dzīves periods. Biroja darbības gados tapa kolektīvs, kas turpināja Latvijas medicīnas statistikas tradīcijas un virzību, kā arī sadarbojās ar Pasaules Veselības organizāciju. Komandējumu laikā tika apgūta pieredze ārzemēs, veselības aprūpes statistikas organizēšana un pārstāvēšana starptautiskajā līmenī. Pastāvēja arī mērķtiecīga sadarbība ar Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultātes Statistikas un demogrāfijas katedru un citām institūcijām. Birojam bija cieši sakari ar Lietuvas un Igaunijas Veselības ministriju statistikas dienestiem.

Ruta Krievkalna turpināja strādāt arī pensijas gados. Daudz prieka sniedza četri mazbērni, un vislielākais prieks bija par četriem mazmazbērniem. Ilgus gadus, līdz pat 2012. gada beigām, Ruta Krievkalna organizēja Latvijas Veselības aprūpes vadības speciālistu sertifikāciju un resertifikāciju, pildīdama LVAVS asociācijas sertifikācijas komisijas sekretāres pienākumus.

Latvijas veselības aprūpes vadības ārsti ar skumjām atvadās no mūsu cienītās kolēģes Rutas Krievkalnas. Ruta Krievkalna paliks mūsu atmiņā kā izcila vadītāja, kura iedvesmoja mūs ar vislielāko aizrautību apgūt jauno un paveikt iesākto.

**Mārtiņš Rempe**, LVAVSA Sertifikācijas komisijas sekretārs  
*Materiāls publicēts ar autora atļauju no žurnāla "Latvijas Ārsts" 2017.gada decembra numura*

## STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

### LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJA – EIROPAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS BIEDRS

Latvijas Statistiku asociācija ir iestājusies Eiropas nacionālo statistikas biedrību federācijā FENStatS (Federation of National Statistical Societies) - <http://fenstats.eu/>

Ieguvumi: regulāra aktuāla informācija par jaunāko statistikā: gan augsta līmeņa statistikas kursi (<http://ecas.fenstats.eu/>) – informācija regulāri ievietota LSA mājaslapā un izsūtīta LSA biedriem, gan jaunākā informācija par statistikas aktualitātēm, piemēram, Eiropas Statistikas dienu 2017 un Statistikas lietotāju konferenci 2017.gadā <https://www.ine.pt/scripts/esd/index.html>

Pieejamas arī konferences prezentācijas <https://www.ine.pt/scripts/esd/Presentations.html>

Īpaši daudz atziņu un pārdomu ir Devida Handa (David Hand) no Lielbritānijas prezentācijā

[https://www.ine.pt/scripts/esd/presentations/David\\_Hand\\_Presentation.pdf](https://www.ine.pt/scripts/esd/presentations/David_Hand_Presentation.pdf)

Eiropas nacionālo statistikas biedrību federāciju (FENStatS) vada Valders Radermachers (Walter Radermacher) – bijušais Eiropas Savienības Statistikas biroja vadītājs.

Sagatavoja **Biruta Sloka**

### STARPTAUTISKĀS APSEKOJUMU STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS JAUNUMI

Starptautiskās apsekojumu statistiku asociācijas (*International Association of Survey Statisticians, IASS*) mērķi ir veicināt teorijas un prakses izpēti un attīstību izlases apsekojumu un skaitīšanu jomā, kā arī veicināt statistiku, valdību un sabiedrības interesi par apsekojumiem un skaitīšanām dažādas pasaules valstīs. IASS ir viena no Starptautiskā statistikas institūta (*International Statistical Institute, ISI*) asociācijām.

IASS divas reizes gadā izdod žurnālu “*The Survey Statistician*”. Viena no žurnāla sadaļām ir “Valstu ziņojumi”, kurā tiek publicēti informatīvi ziņojumi (ne garāki par vienu lapas pusi) par interesantām ar apsekojumu statistiku saistītām aktivitātēm, attīstību vai pasākumiem valstī. Ja Jums ir informācija, par kuru vēlaties informēt vispasaules apsekojumu statistiku sabiedrību, sazinieties ar IASS Latvijas pārstāvi – Mārtiņu Libertu ([martins.liberts@gmail.com](mailto:martins.liberts@gmail.com)) par publicēšanas iespējām. Žurnāls “*The Survey Statistician*” ir pieejams elektroniski IASS mājas lapā (<http://isi-iass.org/home/services/the-survey-statistician/>).

IASS regulāri sponsorē Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas apsekojumu statistikas sadarbības tīkla organizētos pasākumus. IASS ir viens no Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas apsekojumu statistikas semināra sponsoriem, kas notiks 2018. gada 21.-24. augustā Latvijā, Jelgavā.

IASS aicina statistiķus un citus interesentus pievienoties asociācijai. Reģistrācijas forma ir pieejama ISI mājas lapā (<https://www.isi-web.org/index.php/membership/individual-membership/iass>).

Papildus informāciju par IASS meklēt IASS mājas lapā (<http://isi-iass.org/>) vai ISI mājas lapā (<https://www.isi-web.org/>).

Sagatavoja **Mārtiņš Liberts**

## BALTIJAS-ZIEMEĻVALSTU-UKRAINAS APSEKOJUMU STATISTIKAS SADARBĪBAS TĪKLA JAUNUMI

Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas apsekojumu statistikas sadarbības tīkla dalībnieki turpina aktīvu sadarbību, lai attīstītu apsekojumu statistikas jomu Baltijā, Ziemeļvalstīs, Ukrainā un Baltkrievijā. 2017. gada augustā tika organizēts 21. sadarbības tīkla ikgadējais pasākums, kas tika rīkots kā apsekojumu statistikas seminārs Lietuvā, Viļņā, kurā piedalījās 39 dalībnieki – lielākā daļa no Lietuvas un Somijas, bet bija arī dalībnieki no Ukrainas, Latvijas, Zviedrijas, Igaunijas, Baltkrievijas, Šveices un Apvienotās Karalistes.

Vasaras skolas vadošie lektori bija prof. Carl-Erik Särndal (Zviedrija), Anton Grafström (Ūmeo Mežsaimniecības universitāte, Zviedrija), Alina Matei (Neišateles Universitāte, Šveice) un Lilli Japiec (Zviedrijas Statistika). Latviju seminārā pārstāvēja:

- LSA valdes loceklis Jānis Lapiņš (prezentācija *“Estimation of sampling error in Latvian Household Finance and Consumption Survey”*);
- LSA biedrs Mārtiņš Liberts (prezentācija *“Methodology and results of the micro census in Latvia”*);
- Andris Fisenko (prezentācija *“Imputation of point estimation for intervals”*);
- Elvijs Siliņš (prezentācija *“Some results of optimal equal-precision allocation in subpopulations”*).

Ar visām lekcijām un prezentācijām var iepazīties semināra mājas lapā (<http://vilniusworkshop2017.vgtu.lt/>)

Semināra laikā notika arī sadarbības tīkla valdes ikgadējā sanāksme. Latviju sanāksmē pārstāvēja Jānis Lapiņš un Mārtiņš Liberts. Sanāksmes laikā tika nolemts, ka 2018. gadā sadarbības tīkla pasākums būs apsekojumu statistikas seminārs, kas tiks organizēts Latvijā, Jelgavā no 21. līdz 24. augustam. Semināru organizē Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultāte un Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte. Semināra organizācijas darbus vada Mārtiņš Liberts.

Semināra galvenā tēma ir “Administratīvajos datos balstīta tautas skaitīšana”, bet seminārā tiks apskatītas arī citas ar apsekojumu statistiku saistītas tēmas. Semināra vadošie lektori būs prof. Li-Chun Zhang (Sauthemptonas Universitāte, Norvēģijas Statistika) un Anders Holmberg (Norvēģijas Statistika). Interesentiem par dalību seminārā lūgums sazināties ar Mārtiņu Libertu ([martins.liberts@csb.gov.lv](mailto:martins.liberts@csb.gov.lv)) vai Jāni Lapiņu ([janis.lapins@bank.lv](mailto:janis.lapins@bank.lv)). Papildus informācija ir pieejama semināra mājas lapā (<http://home.lu.lv/~pm90015/workshop2018/>).

Mārtiņš Liberts pēc rotācijas principa tika iecelts par sadarbības tīkla valdes vadītāju. Par Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas sadarbības tīkla aktivitātēm vairāk var uzzināt sadarbības tīkla mājas lapā

*Sagatavoja Mārtiņš Liberts*

## LIETUVAS STATISTIKAS ŽURNĀLS AICINA IESNIEGT RAKSTUS

LSA biedri ir aicināti iesniegt rakstus publicēšanai “Lietuvas Statistikas žurnālā” (*Lithuanian Journal of Statistics*). Žurnālā var publicēt rakstus par šādu tematiku:

- fundamentāli statistikas pētījumi par statistikas teoriju, metodoloģiju un tās pielietojumu;
- statistikas pielietojums ekonomikas, fizikas, tehnoloģiju, biomedicīnas un sociālajās zinātnēs;
- statistiskās metožu pielietojums oficiālās statistikas nodrošināšanai;
- pētījumi par statistikas vēsturi, informācija par svarīgiem ar statistiku saistītiem notikumiem.

Žurnāls aicina iesniegt rakstus gan pieredzējušus statistiķus, gan jaunus statistiķus un studentus. Studentiem šī ir lieliska iespēja gūt pirmo pieredzi rakstu publicēšanai starptautiskā žurnālā.

Žurnāls tiek izdots reizi gadā. Žurnālam iesniegtos rakstus recenzē anonīmi recenzenti. Žurnāls ir indeksēts sekojošos katalogos: *EBSCOhost*; *IndexCopernicus*; *Ulrich's*; *DOAJ (Directory of Open Access Journals)*.

Papildus informāciju par žurnālu var iegūt žurnāla mājas lapā (<http://www.statisticsjournal.lv/>). Par rakstu iesniegšanu žurnālā lūdz sazināties ar žurnāla redaktoru Mārtiņu Libertu ([martins.liberts@gmail.com](mailto:martins.liberts@gmail.com)).

Sagatavoja **Mārtiņš Liberts**

## MEKLĒT "TĪMEKLĪ"

### LSA MĀJAS LAPAS JAUNUMI

LSA mājas lapā (<http://www.statistikuasociacija.lv/>) ir viens no galvenajiem informācijas avotiem par LSA un asociācijas biedru aktivitātēm. Mājas lapā regulāri tiek publicēta informācija par LSA rīkotajiem lasījumiem, LSA biedru sanāksmēm, ikgadējo zinātnisko darbu konkursu, starptautisko sadarbību un citām LSA aktivitātēm.

2017. gadā LSA mājas lapā tika apskatīta 3 286 reizes (1 089 unikāli apmeklētāji). Vispopulārākās raksts bija "Latvijas veselības apsekojumu aktualitātes un to izmantošana" par LSA lasījumu, kurā uzstājās prof. Ģirts Briģis. Lielākā daļa mājas lapas lasītāji ir no Latvijas, bet ir lasītāji arī no citām valstīm – visvairāk no ASV, Kanādas, Vācijas un Apvienotās Karalistes. Visbiežāk lasītāji LSA mājas lapā nokļūst, izmantojot interneta meklētājus vai sociālo tīklu *Facebook*.

Mājas lapai gada laikā ir veikti vairāki tehniski uzlabojumi. Ir izveidota sadaļa LSA biļeteni, kurā ir publicēti LSA biļeteni sākot ar biļetenu Nr. 13 ([http://www.statistikuasociacija.lv/?page\\_id=1694](http://www.statistikuasociacija.lv/?page_id=1694)). Mērķis ir digitalizēt un publicēt visus LSA biļetenus. Lūgums LSA biedriem, kuriem ir saglabājušies LSA biļeteni no 1. līdz 12. numuram, sazināties ar LSA mājas lapas administratoru Mārtiņu Libertu par iespēju tos publicēt LSA mājas lapā. Šobrīd notiek darbs ar LSA mājas lapas izstrādi angļu valodā (<http://www.statistikuasociacija.lv/?lang=en>).

Jautājumos par LSA mājas lapas saturu lūgums sazināties ar LSA prezidenti Birutu Sloku ([biruta@eurofaculty.lv](mailto:biruta@eurofaculty.lv)). Jautājumos par LSA mājas lapas tehnisko pusi lūgums sazināties ar mājas lapas administratoru Mārtiņu Libertu ([martins.liberts@gmail.com](mailto:martins.liberts@gmail.com)).

## LSA LASĪJUMI

### NOTIKUŠIE LASĪJUMI 2017.GADĀ UN 2018.GADA I CETURKSNĪ

#### 1. 2001. gadā noslēgto laulību kohorta: sociāli demogrāfisko rādītāju dinamika 15 gadu periodā

*Kristīne Lece, Dana Bukša 2017.gada 23.janvārī*

#### 2. Latvijas veselības apsekojumu aktualitātes un to izmantošana

*Ģirts Briģis, 2017.gada 20.februārī*



### 3. Sociāli demogrāfisko procesu etniskā diferenciācija

*Denīze Ponomarjova, 2017.gada 10.maijā*

### 4. Gatavošanās 2021.gada tautas skaitīšanai: Latvijas iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes un augstākā sekmīgi iegūtā izglītības līmeņa novērtējums, izmantojot administratīvos datus un citu datu avotus

*Anna Kluša, Pēteris Veģis, 2017.gada 13.novembrī*

### 5. Par veselības reģistriem

*Santa Pildava, 2018.gada 19.februārī*

## LASĪJUMI 2018.GADA OTRAJAM – CETURTAJAM CETURKSNIEM

### 1. Eiropas Sociālais apsekojums

*Jurijs Ņikišins, 2018.gada 23.aprīlī plkst. 17.00, Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija*

### 2. Lauku skaitīšana 2020.gadā

*Referents tiks precizēts, 2018.gada maijā plkst. 17.00, Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija*

### 3. Iedzīvotības analīze vēža slimnieku pacientiem, izmantojot iedzīvotāju mūža ilguma tabulas. Metodes un piemēri

*Una Kojalo, Rīgas Stradiņa universitātes Statistikas laboratorijas konsultante,  
2018.gada septembrī plkst. 17.00, Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija*

### 4. CSDD statistika

*Aldis Lāms, CSDD Informātikas daļas priekšnieka vietnieks,  
2018.gada oktobrī plkst. 17.00, Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija*

### 5. Biznesa statistika – uzņēmumu profilēšana

*Referents tiks precizēts, 2018.gada novembrī plkst. 17.00 Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija*

## ASOCIĀCIJA CEĻO

**Informācija par 2018. gada asociācijas ceļojumu tiks ievietota LSA mājas lapā un nosūtīta uz e-pasta adresi visiem LSA biedriem, kas tādu norādījuši**

---

Latvijas Statistiķu asociācijas juridiskā adrese ir Lāčplēša ielā 1, Rīgā, LV-1301.

Tālruni: 67366648, fakss 67830137, e-pasts: Anita.Svarckopfa@csb.gov.lv

Ar LSA statūtiem un citiem ar asociāciju saistītiem materiāliem var iepazīties vai saņemt to kopiju *LSA telpās*.

---

Jūs varat rakstīt biļetena veidotājiem un mēs centīsimies atbildēt šā biļetena slejās.

Mūsu adrese:

Pēteris Veģis, 159. kab., Lāčplēša ielā 1, Rīga, LV-1301.